

AKADEMIK YOZUV DARSIDA INTERFAOL METODLARNI QO‘LLASH

Jaksimova Urziya Jumabaevna - filologiya fanlari nomzodi, Muhammad al-Xorazmiy nomidagi TATU Nukus filiali O‘zbek tili va chet tillari kafedrası mudiri

Annotatsiya

Maqolada Akademik yozuv fanini o‘qitish jarayonida interfaol metodlarni qo‘llash va ushbu metodlarning talabalar bilimi va ko‘nikmasini shakllantirishdagi ahamiyati, o‘qituvchi va talabalarning o‘zaro hamkorligi asosida dars samaradorligini oshirish talabalarda mustaqil fikrlash, fikr-mulohazalar yuritish, munosabat bildirish, ko‘nikmasini shakllantirish to‘g‘risida fikr yuritiladi.

Аннотация

В статье рассматривается использование интерактивных методов обучения в процессе обучения академическому письму и значение этих приемов в оказании помощи учащимся в развитии их знаний и умений, повышении эффективности урока за счет содействия сотрудничеству между учителем и учащимися, помощи учащимся в развитии. свои собственные мнения, взгляды и способности.

Abstract

The article discusses the use of interactive teaching techniques in the process of teaching academic writing and the significance of these techniques in helping students develop their knowledge and skills, improving the effectiveness of the lesson by fostering collaboration between the teacher and students, and helping students develop their own opinions, attitudes, and abilities.

Jamiyatda fan va texnika jadal sur'atlar bilan rivojlanayotgan bir paytda inson uchun zarur bo'lgan ko'plab ilmiy bilimlar, tushuncha va tasavvurlar hajmi keskin ortishi natijasida fanlar orasida integratsiya jarayoni vujudga kelmoqda.

Jamiyat rivojlanishi va ta'lim tizimi o'rtasidagi munosabat murakkab ko'rinishga ega bo'lib, yuqori darajadagi jo'shqinlik bilan farqlanadi. Ta'lim barcha faol va sust o'zgarishlar ta'sirini qabul qilavermaydi, jamiyatda bo'layotgan voqealarga esa o'z ta'sirini o'tkazadi. Ana shu nuqtai nazardan ta'limdagi o'zgarishlar faqatgina natija sifatida emas, balki jamiyatning kelgusidagi o'ziga xos rivojlanish shartidir. [И.Р.Альджанова:3]

Darhaqiqat, uzluksiz ta'lim tizimida oliy ta'lim alohida o'rin egallab, uning eng muhim vazifalaridan biri zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida yuqori darajadagi o'qitishni tashkillashtirish va malakali kadrlar tayyorlashni ta'minlashdir. Hozirgi davrda yuqori malakali pedagoglarga bo'lgan talablar ortib borayotganligi, barkamol avlodni asrlar davomida shakllanib kelgan umuminsoniy va milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash layoqatiga ega, fanning fundamental asoslarini, pedagogika va psixologiya metodlarini mukammal egallagan, kasbiy tayyorgarligi yuksak darajada bo'lgan hamda zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini amaliyotda qo'llash ko'nikma va malakasiga ega ijodkor pedagoglarni tayyorlash talab etilayotganligi haqidagi ilmiy qarashlar ba'zi adabiyotlarda ta'kidlab o'tilgan. [У.Ш.Бегимкулов:3]

Oliy ta'limda dars jarayonini sifatli o'tishi har bir fan o'qituvchisining pedagogik mahorati bilan bog'liq bo'lib, u talabalarning o'quv jarayonida ta'lim olishi, talab va qobiliyatlarining shakllanishi uchun sharoitlar yaratib beradi. Demak, oliy ta'limda akademik guruhlarda Akademik yozuv fanini o'qitishda fan o'qituvchisi o'z har xil ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalanib dars o'tishi va dars jarayonida metodlarni mavzular bilan chambarchas bog'langan holda talabalarning psixologik xususiyatlaridan kelib chiqib qo'llashi kerak.

Oliy ta'limda fan o'qituvchisi o'quv jarayoni samaraliligini ta'minlovchi

pedagogik malakasi shakllangan, ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarni anglab yetadigan va yangi professional fikrlashni yuzaga keltiradigan, pedagogik bilimlar tizimini egallagan va o'qitish texnologiyasini talabalar professional faoliyatiga eng yaqin metodlar sifatida o'zlashtirgan bo'lishi lozim. [H.H.Азизходжаева:12]

Darhaqiqat, ta'lim tizimini joriy etishda har bir fan o'qituvchisining o'z faniga va barkamol avlod ta'lim-tarbiyasiga oid yangiliklarni muntazam ravishda o'rganib, ularni o'z faoliyatida izchil qo'llay bilish mahoratiga ega bo'lishi bugungi kunning muhim talablaridandir.

Darsda interfaol o'qitish metodlarini qo'llashda o'qituvchi va talabalarning o'zaro hamkorligi asosida dars samaradorligini oshirish talabalarda mustaqil fikrlash, fikr-mulohazalar yuritish, munosabat bildirish, ko'nikmasini shakllantirish mumkin. Bunda talabalar o'zlari faol ishtirok etgan holda yakka, juftlikda, kichik guruhlarda muammo va savollarga javob topishga harakat qiladi, fikrlaydi, baholaydi, yozadi, so'zga chiqadi, dalil hamda asoslar orqali quyilgan masalani yoritib berishga harakat qiladi. Demak, shunday interfaol o'qitish metodlarini har xil usullardan foydalangan holda Akademik yozuv fanidan o'tiladigan mavzularni misol tariqasida aytib o'tishimiz mumkin. Lekin shuni ta'kidlash joiz, Akademik yozuv fanini to'liq o'zlashtirish uchun davlat tilini puxta egallagan bo'lishi, har bir talaba ona tilining og'zaki va yozma nutq shakllarini to'liq o'zlashtirishi, uning so'z boyligidan grammatik bilimlar asosida to'g'ri foydalana bilishi, kundalik turmush va tanlagan ixtisosligiga oid mavzularda ona tilida erkin muloqotga kirisha olish kabi malakaviy talablar qo'yiladi. Masalan, oliy ta'limda akademik guruhlarda Akademik yozuv fanidan «Nutq uslublari» mavzusi berilgan. Bu mavzu bo'yicha talabalar ona tilidagi nutq uslublari haqida to'liq ma'lumotlar bilan tanishadi, ularni misollar bilan o'rganish, nutq uslublari bo'yicha konspekt qilishi, har bir uslubga alohida diqqat qaratishi, nutq uslublarning qo'llanilish sohalarini o'rganishi kerak.

Darsda «Nutq uslublari» mavzusini o'rganish uchun interfaol o'qitish metodlarining «Har kim har kimga o'rgatadi» usulini qo'llash samarali natijalar

beradi. Bu usulni qo'llashda talabalarning o'zaro o'rgatuvchiga aylanishi, ularning ma'lum bilimlarini o'zlashtirgach o'rtoqlari bilan baham ko'rish imkonini beradi.

Darsda interfaol o'qitish metodlarini qo'llashda har bir darsning texnologik xaritasini ishlab chiqish lozim. Darsning texnologik xaritasida darsning bosqichlari va mazmuni, unda ishtirok etadigan o'qituvchi va talabalarning harakatlari belgilanadi. «Har kim har kimga o'rgatadi» usulini «Nutq uslublari» mavzusida foydalanishdagi maqsad - talabalarga dars o'tish jarayonida nutq uslublari haqida zarur bo'lgan axborot va ma'lumotlarni berish, ayni mahalda talabada mavzu bo'yicha axborot olish va berishga qiziqish uyg'otish hisoblanadi. Nutq uslublari to'g'risida keng ko'lamda ma'lumotga ega bo'lgan talaba ma'lum vaqt davomida uni iloji boricha ko'proq talabalarga yetkazishi kerak.

Fan o'qituvchisi dars jarayonida bu usuldan foydalanish uchun avvalo talabalarga metodik qoidalarni tushuntiradi va u o'zi tayyorlagan uslubiyat tushunchasi va ularning turlari, Nutq uslublari va ularning mohiyati, nutq uslublarning qo'llanilish sohalari haqida «Faktlar kartochkasi»ni tasodifiy tanlab olish yo'li bilan talabalarga tarqatadi. Har bir talaba bittadan axborotning bir qismi yoki muayyan fakt yozilgan kartochka oladi. Lekin «Faktlar kartochkasi»da aynan o'xshash axborotlar takrorlanmasligi kerak. Barcha kartochkalardagi axborotlar yig'ini holda yagona axborot blokini yuzaga keltiradi va unda axborot kommunikatsiya texnologiyalari haqida to'liq ma'lumotlar aks ettiriladi.

Dars jarayonida ma'lum vaqt davomida talabalar kartochkalardagi axborotlar bilan tanishib chiqadi. Shundan keyin har bir talaba o'z bilimlarini imkoni boricha ko'proq ishtirokchilarga so'zlab berishi, «Faktlar kartochkasi»dagi axborot haqida erkin fikrlar bildirishi, shuningdek, o'zini-o'zi o'qitish tartibida boshqa ishtirok etayotgan talabalardan faktlar eshitishi uchun 10-15 daqiqa vaqt beriladi.

O'qituvchi talabalarning o'zaro fikr almashish jarayonida ularni qo'llab-quvvatlashi va yordam berishi lozim. Talabalardan axborot kommunikatsiya texnologiyalari to'g'risida har xil fikrlar chiqishi va ular orasida raqobatlikning

paydo bo'lishi, fikrlar to'qnashuvi darsning samaradorligini oshiradi. Demak, «Har kim har kimga o'rgatadi» usulini «Nutq uslublari» mavzusida qo'llash orqali talabalarda zarur tushunchalarni uslubiyat, me'yor, badiiy uslub, publitsistik uslub, rasmiy uslub, so'zlashuv uslubi, adabiy til to'g'risida bilim va ko'nikmalarni hosil qilishga erishamiz. Shuningdek, ularda nutq uslublari haqida ilmiy nazariy bilimlar shakllanadi va ular o'z ustida ishlab, mustaqil fikrlashga intiladi. Talabalar o'z izlanishlarining natijasida nutq uslublarning hayotda tadbiiq etilishini o'rganadi.

Respublikamizda oliy ta'lim tizimidagi vazifalarni amalga oshirishda ilg'or pedagogik texnologiyalardan foydalanish har bir oliy ta'lim o'qituvchisining pedagogik mahoratini oshiradi.

Adabiyotlar

1. Азизходжаева.Н.Н. Ўқув жараёнининг самарадорлигини оширишда педагогик технологиялар. Тошкент, 2007 йил.

2. Альджанова И.Р. Бўлажак ўқитувчиларни тайёрлашда педагогик инновациялардан фойдаланиш. – Т.: “Fan va texnologiyalar” nashriёти, 2011.

3. Бегимқулов У.Ш. Педагогик таълим жараёнларини ахборотлаштиришни ташкил этиш ва бошқариш назарияси ва амалиёти: Педагогика фанлари доктори. ... дисс. – Т., 2007.

4. Жаксимова У. Қарақалпақ тили сабағын проектлестириў тийкарында оқытыў технологиясы. «Илим, билимлендириў ҳәм ислеп шығарыў интеграциясында информациялық-коммуникация технологияларын қолланыўдың ҳәзирги заман мәселелери» атамасындағы Республикалық илимий-техникалық конференция материаллары. Нөкис-2015. Б.174-177

5. Жаксимова У, З.Ктайбекова. Бердақ шығармаларын оқытыўда жаңа педагогикалық технологиялардан пайдаланыўдың өзгешеликлери. «Илим, билимлендириў ҳәм ислеп шығарыў интеграциясында информациялық-коммуникация технологияларын қолланыўдың ҳәзирги заман мәселелери» атамасындағы Республикалық илимий-техникалық конференция

материаллары. Нөкис-2015. Б.177-180

6.Жаксимова У.Давлат тилини ўқитишда инновацион усуллардан фойдаланиш. Актуальные научные исследования в научном мире, Сборник научных трудов, Выпуск 9, часть 5, Переяслав-Хмельницкий 2016. Б.98-102

7.Жаксимова У. Қарақалпақ тили (мәмлекетлик тил) сабағында машқалалы тәлимнен пайдаланыўдың базы бир мәселелери. «Илим хәм Жәмийет» журналы 2017-жыл 2-сан, Нөкис-2017. 67-69 б